

ՏԵՕՐԻՆ-ԽՍՐԱԿՐԱՊՈՏ

Հ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 300 դր.
Վեցամսեայ 250
Տուամսայ 150
Արտատպման արկ. 70

Բաժանորդագրութիւն
ամեն ամսայ 1 և 1/2

Fondateur
M. MAMOURIAN
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
„Arévélian Mamoul,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

Օրաթերթ ազգային եւ քաղաքական

100 ՓԱՐԱ

ԻԶՄԻՐԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԱԹՈՒՐ

Գաւառական ժողովոյ ընտրութիւնը, եթէ չենք սխալիր, ամիս մը եղաւ։ Առաջնորդ ընտրուեցաւ Ղևոնդ եպ. Դուրեան և սակայն զեռ որեւէ լուր մը չկայ, թէ պատրաստութիւն կ'տեսնէ, Գաւառ ժողովոյ քուէից միաձայնութեամբ իրեն յատկացուած աթոռը զալ բազմելու։

Թրքական իշխանութեան ժամանակ, թերեւ ձեւակերպութիւններ ըլլային և թեմէ մը ընտրուած Առաջնորդ մը իր կամքէն անկախ պատճառներով չը յաջողէր փութալ իր ընտրուած աթոռը։ Սակայն այժմ չենք կարծեր թէ գոյութիւն ունենան այդ ձեւակերպութիւնները և Պատրիարքարանը ընտրական տեղեկագիրը, ըստ ընկալեալ սովորութեան, Պատրիարքարանէն ինկատաւարան յանձնելէ յետոյ, նորընտիր Առաջնորդը Ս. Պատրիարքի կոնգրակովը պէտք է ուղարկուի իզմիր, գործին զուլսը անցնելու համար։

Այնպէս կ'կարծէինք թէ մինչև այժմ այդ պարզ ձեւակերպութիւնը արդէն լրացած կ'ըլլար և Պատրիարքարանը, առանց յամենալու անմիջապէս կ'արտօնէր Ղևոնդ եպ. Իզմիր ուղարկելու։

Ի չգոյէ կառավարական ֆէրմանի կամ պէրաթի, անշուշտ Պատրիարք Սըրբազանը պիտի խորհի փոքրիկ այլ կարեւոր ձեւակերպութիւն մըն ալ լրացնելու, կամ Դուրեան եպ. իր կողմէ պիտի լիջեցնէ Ս. Պատրիարք հօր, որ Պօլսոյ Հեթումի բարձր Բոսնիական կողմէ մասնաւոր յանձնարարական մը կամ ներկայացման պաշտօնաթուղթ մը առնուի, ողջեալ տեղւոյս բարձր քովիւր Մ. Սթէփանատէսի, որու հետ իր պաշտօնին բերմամբ Ղևոնդ եպ. շարունակ չըլիման մէջ պիտի գտնուի։

Այս պարագան ձեւակերպութիւն մը ըլլալէ աւելի, խիստ կարեւոր պատահանք մըն է և անտարակոյս մեր Պօլսոյ ազգ. իշխանութիւնները կ'խորհին պատշաճ կերպով ի գործ դնելու այս պահանքը։

Ղևոնդ եպ. Դուրեան իր իզմիր ոտք դրած օրէն սկսեալ բաւական ծանր պարտականութիւններու պիտի լծուի։

Նորընտիր Առաջնորդին պատօնը կարծուածէն աւելի ծանր է, արտակեան կատարեալ քառասուն վիճակի մը առջև պիտի գտնէ ինքզինք, վիճակ մը՝ որ գործադարար յանձն կ'առնէ անհետաճեալ ու անգործ երիտասարդի մը գործելակերպովը։

Ամենէ կարեւոր պարագան, Ազգային արկղին գաղտնիութիւնն է, գաղտնիութիւն մը՝ որ գրգռէ կ'զանալ անոնք թիւրքականութիւններու, որով ըստիպուած կ'առնեն ազգային մեր բոլոր հաստատութիւնները։

Ազգ. արկղին գաղտնիութիւնն է, գաղտնի է նաեւ ինչ որ ընդհանրապէս Սըրբազանը, թէ ինչ պիտի որոշէ նորընտիր Առաջնորդը երբ գործի գլուխ անցնի։ Այդ Սըրբազան այդ եղանակով շարունակութիւնը արդիւնաբեօր թէ ապարդիւն պիտի համարի և տարուան մը փոխառութեան վրայ, անորմէ քաղուած արդիւնքը աչքի առջև ունենալով, տարբեր գործիւն մը պիտի որդեգրէ Գաղ. ժողովոյ հետ համախորհուրդային գաղափարներ ընել կանխահա պիտի ըլլար։

Ղևոնդ եպ. Դուրեանի յաջողութեան գաղտնիքը առանց այլևայլի կըրնանք այժմէն ըսել, թէ իր ունեւիթը չըլլալու հետեւ պիտի ունենայ, այսինքն եթէ յաջողի իր ձայնը ի իր ընել տալ այն տարրին, որու ձեռնառութեան կարօտ եղած է, թէ անաւրի և թէ ներկային մէջ իզմիրի վարչական մեքենան, անկասկած կ'ունակտան ու ապահով ըլլալ իր յաջողութեան և պատճառ մը չունենէր խորհուրդէ իզմիրի գրաւատներ և բարեկեցիկ դասակարգը չպիտի ուզէ բոլորով իրենց իրենց Առաջնորդին չուրջը, որու աշխատասեղանը ու անձնուէր ոգին, ինչպիսիք անոր բացարձակ անշահախնդրութիւնը կ'վկայեն ու կ'հաստատեն զինմօտէն ձանաղողները։

Եւ իզմիրի իրաւեկեցիկ լոյ գոսակարգին համար, ամենամեծ սխալ մը պիտի ըլլար, եթէ չուզէր բոլորով իր նորընտիր Առաջնորդին չուրջ և իր բարոյական ու նիւթական ձեռնառութեամբ անոր վրայ ծանրաթող պարտականութիւններէն զլսաւորանը թեթեւեղութեամբ չլսնար, թողնելով որ ըստ բազմի կամ ձեւաւարարի, անց որոշ արդիւնքի ու օժանդակութեան գործէր կամ գործելու փորձը ընէր, ևս ուր ժողովոյ միաձայնութեամբ ընտրուած Առաջնորդ մը։

Անթիքը յարմար է զգաւելու մեր ջոլ գոսակարգին և բոլոր անոնց որոնք քիչ թէ շատ կշիռ ուղղութիւն ունեցած են մեր իզմիրեան ազգ. գործոց ուղղութեան մէջ, ազգէն քէն ընել, անորմէ սրտողիլ, հինցած, ծրած և իրենց այժմէնուէր կործնուցած ձեւակերպութիւններ կամ կարգախօսներ են և թէ այսօրվային գործիւրէ հետեւ մնալով կրնան վստահաբար ապահով ըլլալ, թէ վը դարձեալ իրենք պիտի ըլլան այդ խառնարանումը չընելու և կանոնաւորութեամբ գործի գլուխ անցնելու պարտաւորութիւնները, սա տարբերութեամբ որ այսօր եթէ բոլորովին նորընտիր Առաջնորդին չուրջ շատ աւելի թեւ պիտի ըլլայ իրենց գործը, իսկ եթէ զիջելին անմիջապէս գործի լծուել վաղը թէ ուշ պիտի ըլլայ և թէ շատ աւելի սուղի պիտի նստի իրենց, որմիշտ տուժողները իրենք պիտի ըլլան և իրենք գործնական մարդիկ, տարոյս չունինք թէ թեթեւ կերպով գործէն փրկուելու նախաձեռնար պիտի համարին։

Իզմիրի ժողովուրդը լուշտ շատ լաւ ըմբռնած է որ տաք գլուխ և երիտասարդ անփորձներու քիչ չէ ազգին ղեկավարութիւնը ընել, այդ տարրերով ձախալ ելնորդը ուշ կամ կանուխ նախապահմանութեամբ է ալիքներուն և փչող հովերուն ազդեցութեամբ և վերջ ի վերջոյ ընկալուելու։

Կ'անգուշինք թէ երիտասարդ տարրեր ևս պէտք է աշխատին և օգտակար հանդիսանալու հետաճուող գաղտնի, սակայն միշտ առաջնութիւնը տալով խոհուն ու տարեց գաղտնիարդին և մանաւանդ գրաւատներ ու գործի տէր անհատներու, որոնք ոչ միայն բարոյապէս կրնան օգտակար ըլլալ ազգին, այլ ի հարկին նիւթապէս ալ կրնան զօրավիգ գաղտնի այժմու անվերջ և օտար զական կարօտութիւններուն թէ ազգային ներքին և թէ արտաքին չըլաւ նախներուն մէջ։

Պիտի փափաքէինք որ նորընտիր Առաջնորդ Ղևոնդ եպ. Դուրեանի իզմիր իր աթոռը գրաւելու առթիւ, անդարձ կերպով վերջ գտնէր այժմու տիրող անհամբերալիս ոգին, վերջ գտնէին պէթ տեղական ներքին ազգային գործոց համար ամեն տեսակ տարակարծիքութիւններ և ամեն մարդ իր կարողութեան ու աստիճանին համեմատ լծուէր արդիւնաբեր գործունէութեան մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԿԻ

Վերջապէս համաբաւոր համաժողովէն, յետ երկար երկուշաբթեայ աշխատանքներու սա Ազգերու Ընկերակցութեան, ցարդ բան մը հասկըցող եղբար։

Իմ մասին Ազգերու զանապետութիւնը կ'անհեղձ տեսնէր մանկիկի մը որ ձախլիկ է, անտոտիկ, անլիւզ, որ ոչ կրնայ շարժիլ, ոչ կրնայ քալել, ոչ կրնայ խօսիլ և միմիայն տեսողութեամբ մը զինուած, զգայուն սրտով մը օժտուած, կ'տեսնէ, կ'զգայ, սակայն ինչ օգուտ, կարողութիւն չունի որ փափաքներուն զոհացու մը գտնելու և ոչ ալ ուրիշներու կարօտութիւններուն ձեռք կարկառելու։ Եթէ կուզէք մանցնել զինք սիրահարի մը, մարդասէրի մը, կ'սիրէ կ'պաշտէ, կ'զուրկուրայ մարդկութեան վրայ, սակայն իր բոլոր զգացումները պատանական սիրոյ մը վերածուած են, որովհետեւ լիզու չունի իր սէրը յայտնելու, թեւր չունի իր սիրահարը թեւրուն մէջ սեղմելու, ստեղծ չունի վառանգի տակ գտնուած իր սիրահարին օգնութեան հասնելու։

Ահա այս վիճակին մէջ կ'գտնուի Ազգերու Ընկերակցութիւնը։

Քաղաքէ քաղաք, կարծես թէ իր վառանգուած տողութիւնը կազմուելու համար օգափոխութեան կ'երթայ, մեծ մեծ գլուխներ իրարու մօտ կուգան, ճառեր, անվերջ ճառեր կ'արտասանեն, այդ ախտը միայն հայերը չունին, միմիայնութեամբ օտարներն ալ անվի վարակուած են և եղբայրացութիւն գէրօ հաւասար գէրօ... յաջորդ նիստը այսինչ կամ այնինչ մայրաքաղաքին մէջ գումարելու որոշումով։

Ազգերու Ընկերակցութիւնը շատ քեղեցիկ ու հանճարեղ գաղափարի մը ծնունդը եղաւ, մեծ պետութիւնները՝ զլսուցաւերէ փրկուելու համար, ոյժ տուին պատուելի Ուիլսոնի վերացական գաղափարներու իրականացման և աշխարհի գլխուն փաթեցին այդ Ընկերակցութիւնը, այսպէս ո'վ որ իրենց դուռը ափ տուէր, քաղաքավարօրէն դուռը բանալէ յետոյ, զիմազին կ'բացատրեն թէ սխալ դուռ ափ առած ու պէտք է գիմէ Ազգերու Ընկերակցութիւնը կրող նշանատախտակով դուռը զարնելու։

Բայց զիմոզին ետեւը դարանակալ կ'ապասէ թշնամին և անոր կեանքը զրոյնելու կը պատրաստուի։ Որոշ վարօրէն դուռը բանալէ յետոյ, զիմազին կ'բացատրեն թէ սխալ դուռ ափ առած ու պէտք է գիմէ Ազգերու Ընկերակցութիւնը կրող նշանատախտակով դուռը զարնելու։

Սա ըլլալուն ճիշդ... պատճառով ոտնակոխ ընել Ազգերու Ընկերակցութեան իրաւասութիւնը...

Եւ Ազգերու Ընկերակցութիւնը իր պատանական սիրոյն ու պաշտումին անսահման զգացումը նուիրելով քեզի, տ'իս ու վախ կ'քաշէ, կուլայ՝ որովհետեւ լալու ջիգերը չեն բթացած, և կ'ըսէ, թէ ընեմ որ ձեռք չունիմ քեզի լոնելու, թեւր չունիմ զքեզ գրկելու, ստեղծ չունիմ քու մօտը սուրալու։

Եւ սակայն ինծի յանձնեցին աշխարհի կարգաւարարը կանոնաւորելու գործը...

ԵՍ

ՊՈՍՏԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Մեր տեղեւ լիւր-կեցի)

23 Հուլ. 1920 Կ. Պօլս.

Թաղապետարան՝ օրը Համազգային Ընդհանուր ժողովը նիստ պիտի գումարէ։

Հիշատակ անոր որ Դաշնակցականները անոր գումարումին ընդդիմացան, սակայն տախտակ տեղի պիտի ունենայ։

«Ճակատամարտ» կարծես դարձանելու համար այն կազմը զոր Դաշնակցական երեսփոխանները ըրած էին Ազգ. ժողովին մեկնելով, հրատարակեց այս օրերս, Սիրուհիէն ստորագրուած երկու յօդուած որոնք կը թըլէին իր ջանքերը ու ծրագիրները որոնք Դաշնակցական կողմէ կատարուած էին Համազգային իշխանութիւն մը ստեղծելու համար։

Սիրուհի անոնց անգործադրելի մնալը ապացուցանելով կը բաւականաբար, սակայն այսօրուան համար բուն իսկ էականը, անհրաժեշտը չէր բացատրել։ Այսինքն չէր, ըսեմ թէ ինչո՞ւ այսօր իրենք լուր ֆոն կ'ընէին և կուզէին պաշտպանել տեսակէտ մը որ զլսուելի հակառակ էր իրենց երբեմնի պաշտպանածին։

Այս էր, որ կրնար շահեկան ըլլալ և ասիկա կը պակսէր Պ. Սիրուհիի յօդուածին մէջ, Յետոյ հոն ի գուր պիտի փնտռէր ընթերցողը այն փաստերը որոնք կը ժխտէին իրաւունքը երեք յարանուանութեանց երեսփոխանները համազգումար նիստ կազմելուն։

Դաշնակցական երեսփոխանները փափաքել էր որ այս մասին իրենց փաստերը հրապարակէին, որպէսզի հասկնայինք թէ համաշխարհային պաշտպանները ինչպէս մէկ օրէն միասնապէս պարձան հաւաքողներ ու եղ-

ծանոթորդի, աղէն իսկ գործը թիւն առած համագործակցութեան մը:

Այդ գործակցութիւնը թերի ու անկատար կը գտնուի: Ոչ ոք ատոր հակառակը կը մտածէ, սակայն «լուսազուրկ» անյայտ տենչ բառնայ լուսն առ ի մէջը »:

Եթէ լուսազուրկ ընելու համար լուսն ընելէ հրաժարէինք, շատ մը բաներ կար որ պէտք չէր ընէինք:

Դաշնակցականներու նախածինութեամբ կազմուած Հայ բանակի օգնութեան մասնախումբը որ հիմնուած էր ռեճի հակակշիւէ ու իշխանութենէ զօրա մարդոց ձեռքով, բնական է թէ թերի ու անկատար գործ մըն էր որուն ղեմ կրնար թեր ու ղեմ շատ բան ընտելի: Սակայն անկախ արգելք մը չհղաւ որ այս մարմինը չգործէ:

Հիմա ալ Դաշնակցութիւնը նախաձեռնարկ կ'ըլլայ այդ մարմինը փոխելու ազգային պաշտպանութեան քօմիթէի մը որ միայնուն համագործակցութիւնը:

Այս մարմինը պիտի կազմուի, ինչպէս երկու օր առաջ հրատարակուած յայտագրէն, կ'երևայ, կուսակցութեանց մէկ մէկ ներկայացուցիչներէն, լատինական միութեանց համագործակցականին, Հայրենակցականներու համագործակցականին և այլ քանի մը մարմիններու ներկայացուցիչներէն, որոնք պիտի կազմեն գործադիր մարմինը, իսկ համարառու մարմինը պիտի կազմէ բոլոր Կ. Պոլսոյ միութեանց ներկայացուցիչներէն բաղկացեալ Ժողովը:

Այս տեսակ հիման մը և կանոնադրի մը վրայ մարմինի մը կազմութիւնը չափազանց յատկանշական նորութիւն մը և կրնամ ըսել անօրինակ բան մըն է, սակայն ի չգոյէ լուսազուրկին այսքանով դահանալ որպէս եւ չենք ըսել թէ ասոր համար զէջ բան մը ըրեր են:

Արդի պայմաններուն մէջ ասկէ աւելին չէին կրնար ընել և պէտք է խոստովանիլ թէ ասանկ միայնուն ու մշտապես աղբիւր մը ստեղծելու համար աւելի լուսազուրկ առիթ մը չէին կրնար գտնել քան այս Հայ և Թուրք խիստ ժողովրդական պատերազմին օրերը:

Տամա ֆերիա փաշայի յաջորդեց, առջի օր, իբր եպարքոս Թէֆիք փաշա, որուն կազմած դահլիճին մէջ կը գլուխ տան նախորդ վարչակազմը Իզմէթ և Սալիկ փաշաները:

Թէֆիք փաշա, արտաքին քաղաքականութեան մէջ համաբուռած ձեռնունք մըն է, որ ս կայն որոշ գործիք մը չէ ծառայած և հիմնական գիծ մը չունի:

1908էն ի վեր իր դերը եղաւ միշտ փոխանցման չըլտանի մը մէջ երեւան գալ կամ տաքմապի մը ատեն, իշխանութիւն վարել, ու շուտով թողուլ պաշտօնը և քաշուիլ:

Հիմա ալ ճիշտ այդ դերը կատարել կոչուած է, քանի որ իրապէս թէ տաքմապի մը կայ մէջտեղ և թէ հասարական փոխանցման վրայ կը գլուխ տան:

Յայտնի է թէ Սէվրի դաշնագրին գործադրութեան համար որոշուած եւ առաջնայ պայմանագրում կը լրանայ յառաջիկայ նոյ. 10ին, որով հաշիւ 16-17 օր մնացած է այդ պայմանագրում լրանալու, մինչ դաշնագրին առան իսկ չէ գործադրուած: Հետեւ աւարտ հարկ է որ Թէֆիք փաշայի պէս մէկը դար իշխանութեան գլուխ և Եւրոպան խաբելու կամ անկէ նոք պայմանագրում ստանալու միջոցներուն վրայ մտածէր:

Եւ ասոր համար եկաւ արդէն անկախ Միեւնոյն ատեն կայ Անատոլիոյ խնդրը, որ Տամա ֆերիա փաշա չկրցաւ լուծել: Անկախ զէնքով չէր կրնար, չկրցաւ նաեւ անուշուրթութեամբ լուծել, վասնզի Մուսթաֆա Քէմալի և իրեն միջեւ կուսակցական փոխութիւններ կային: Հարկ էր որ Մուսթաֆա Քէմալի զէպի Կ. Պոլսի ճամբան բացուէր և ասիկա կրնար

ըլլալ միայն Միլլիթի դահլիճի մը կազմութեամբ:

Հետեւաբար պէտք էր որ դահլիճը գէթ ներքին քաղաքականութեան մէջ ունենար Միլլիթի նախաձեռնութիւնը:

Եւ արդարեւ այն նկարագրով ունի ան, քանի որ իբր ներքին գործոց նախարար դահլիճին կը մասնակցի: Իզմէթ փաշա, որ ինչպէս յայտնի է ոչ միայն ինքզինի և Թալէթի երբեմնի գործակիցը եղած է, այլեւ աւելցնելով Թալէթի միջոցով որ չափազանց հոգեւորութեամբ թողուց որ այդ հրէշները ժողովրդային զայրոթիւնէ փրկուին, մէկիկ մէկիկ խոյս տալով դէպի Եւրոպա:

Նոյնիսկ ինքն էր պատասխանատու Պէտրի և Ազմի պէշերու փոխառութիւն, որոնք հակառակ իրենց օձիքը ձեռք տալիքնուն, դարձեալ կրցան մեկնիլ երկրէն, իբր թէ ասանկ բան մը ըրած չըլլային:

Իզմէթ փաշա վերջերս ալ ամէն անգամ որ առիթը ներկայացած է, չէ վարձած իր համակրութիւնը արտայայտել Միլլիթի նախաձեռնութեանը: Սակայն նշանակելի է իր անուշանումը իբր ներքին գործոց նախարար:

Շատ հաւանական է կարծել թէ իր բոլոր ջանքը պիտի ըլլայ հաշտութիւն մը գոյացնել Մուսթաֆա Քէմալի և Բ. Դաւիթ միջեւ, և այսպէսով վերջ տալ միլլի շարժման:

Միայն խնդիր է գիտնալ թէ պիտի յաջողի, և ինչ պայմաններով պիտի կայանայ այդ հաշտութիւնը:

Իզմէթ փաշա, որչափ կը կարծենք համոզուած է Սէվրի դաշնագրին անփոփոխելութեան, վստայի ինքն ալ մէկն էր այն պատուիրակներէն որոնք Բարիք քաջին անոր սրբազրութիւնը ձեռք բերելու համար:

Եթէ անկախ յաջողի համոզել Մ. Քէմալը որ ինքն ալ համակցութիւն Սէվրի դաշնագրին, այն ատեն գործը կը գիւրտայ:

Իսկ եթէ անկախ պիտի դաշնագրին փոփոխութեան վրայ, այն ատեն ռեճի կարելիութիւն չկայ կարծիմ համաձայնութեան եզր մը գտնելու, վստայի եթէ դաշնագրերու բարեկարգելու Թէֆիք փաշա և Իզմէթ փաշա, իրենց Բարիք քաջին ատեն պիտի ձեռք բերէին այդ սրբազրութիւնը:

Տեսնենք թէ Իզմէթ փաշա որ կը կազմէ դահլիճին ծանրութեան կեդրոնը, ինչպէ՞ս պիտի ելլէ այս հակադրոցին մէջէն:

ԱՐԳԱՄ ԱՆԳԵՂԱՑԻ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՄԵՆ ԱԼ Պ. ՅԱԿՈԲ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻՆ

Յարգելի բարեկամ,

Երեկուան «Գոյամարտ»ին մէջ իմ հասցէիս ուղղութիւն ձեռք երրորդ նամակը կարդացի, գուցէ և «Գոյամարտ» կարծելով թէ «Ա. Մուսթաֆա»ի մէջ «Գիտող ազգային մը» ստորագրութեամբ երեւցած տողերուն հեղինակը ես եմ, ատիկայ ձեզի պատրուակ բաներ էք իմ հասցէիս նոր յարձակումներ և հայհոյութիւններ ընելու: Բարեկից մը ձեզի, բայց ես առանց կարեւորութիւն տալու այդ հայհոյութեանց, ձեզ կրնամ թէ այդ անծանօթը ես չեմ, թերեւ նա օր մը կուզայ ձեզ անձամբ իմացնել իր ինքնութիւնը: Բայց այդ պարունը ո՞վ կ'ուզէ թող ըլլայ, ինչ որ ինձի չափազանց կը զարմացնէ, այն է թէ կիրքի մը իբր հետեւաւք բացայայտ ճշմարտութիւններ Յակոբ Միքայէլեանի մը բերնով այսքան ալ կրնան եղեր կերպարանափոխուիլ: Ես կը կարծեմ որ դաշնակցութեան պատկանիլը կամ յարկը կամ համակրը ըլլալը ձեզի համար պատիւ մը կը սեպէիք: Եթէ գիտնայի որ այդ բառը ձեռք սրտին ու հոգեւոր խորը թափանցելով, բացայայտ ձեռք

մարտութիւնները այս կերպով այլափոխելու աստիճան ձեռք ջիղերը թռնող պիտի հաներ, չէի գործածեր, ներեցէք անխեմութեամբ: . . .

Հետ իմ խոստմանս, ես երբէք չը պիտի պատասխանեմ ձեր գրածներուն, որովհետեւ անորդ այցելութեան մը այդ գոյները տալու կարող անձնութեւ լրագրողներու հետ վիճաբանիլ չարժեք:

Անշուշտ կարդացիք թէ, հերոս Հաճըն ալ ինչիկ, որքան ալ ժողովուրդի ալ ջարդուեր են, օն ուրեմն, դուք եթէ ձեր ազգը կը սիրէք, փոխանակ ասանկ սեպցիք զրութեամբ չեղած բաներու գոյութիւն տալ աշխատելու, միայն մէկ մէկ թաշկինակ աւելնել, Գրեթեմէն լանք, Նորովհետեւ Ատանան ալ մեր օգնութեան կ'ապասէ, Այսօր, ա՛յն Հաճըն, Հա՛յն Հաճըն, կըսէ՛ք: Ինչի՛նչ օգնել և յօնեցնել: Ըսելով անօգուտ կերպով Հաճըն որքա՛ն յետոյ, վաղէն ալ ա՛յն Արաւ, Հա՛յն Արաւ: Ըսելով Ատանանին և անոր հետ միասին հարկը հազարաւոր Հայութեան և ապագայ մեր բոլոր երազներուն անգաւառի կորուստը որքա՛ն հարկին տակ կը գտնուինք, ժամանակ է որ, անկեղծօրէն կ'ըսեմ ձեզի, բոլոր ու ժողովրդի մի հաւաքենք, կեղծ ազգապիտութիւնը Ազգին տունը կ'ընենք: Ինչք կեղծ ազգասէրներ չըլլանք, այս կը պահանջէ ամբողջ Հայաստանի և Հայութեան շահը Յարգելուք:

Ձեռք

ԱՐԱՍԵՂ ԿԻՒՂԵՆԿԵԱՆ

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆՍՏԱՄՈՒԼ

”ՇԷՄ ԵԱԲԱՐ, ՇԷՄ ԵԵԳԱՐ, ՇԷՄ ԵԱԳԱՐ”

Պատմական խօսք մը, զոր լեւ մտնցած լսելով հայապէս ժողովրդը գերի մը բերէն, զոր ճանչցայ խառնա:

1909ի Ատանայի հայապաշարադր կը կազմակերպուէր թուրքաւարներու ձեռքով և բազմահազար Հայեր կը ջարդուէին ու կը մահանային այդ անգութ ճիւղներէն, որոնց մէջ կը գտնուէր Նոյնպէս իբր դրօշակի հա-

յակիր մը, թողապետական «Խալֆան», շովէն թուրք մը, յայտնի այդ անունով:

Ջարդը իբր անլուր եղեռն տարածւած էր քաղաքի ամեն կողմ և 30 հազարէ շատ աւելի էր ջարդուածներու թիւը:

Մարդկային կորուստներու հետ մոխրի կը վերածուէին հազարաւոր հոյակապ շէնքեր, եկեղեցիներ, վարժարաններ և բարեխիղճ հաստատութիւններ, ընդ որս ժողովրդաց հոյակապ վարժարանները և եկեղեցիներ:

Ուրեմն ու հուր ձեռք ձեռքի տուած կ'աւերէր, կ'ոչնչացնէր այսպէս, ամբողջ հայութիւնը ապաստանելու տեղ չէր գտնար:

Մարտափը ու արհաւիրքը կատարեալ էր, այնպէս որ հայերու խռնուած վայրերն իսկ ջրցաններով քարեղ սրակելով լուցկիով մը դերաւ կը ըլլէր: Երեւոյնէն մէկ վայրկեանի մէջ մոխրի վերածելով, մասնաւոր թուրք «հրկիզումի խուճախ» մը կողմէ ուրուն պատուապետը ըլլալու պատիւը կը վայելէր ծանօթ «Խալֆան»:

Տարի մը վերջ Ատանան վերադարձած էր մի քիչ իւր անդորր վիճակը:

Բէր ժուռ, ժողովրդաց սիրէրիւնը վերաշինել կը յաշնայ իրենց այրած վարժարանն ու աղօթատեղին:

Թուրք կառավարութիւնը կը խոստանայ Նոյն շէնքը կառուցանել իր ծախքով:

Այսպէս մեր «Խալֆա»ին կը վիճակի պատրաստել Նոյն շէնքին յատակագիրը:

Հինգըսթի օր մը, Խալֆան կ'ըսէր ինքնին չափաչիւ շէնքին քետինը, չինելու համար իւր բրօթէն:

Բէր ժուռ, մտնելով իրեն ծանօթ քանդող, այրող թուրք Խալֆային քմիծաղով մը ուսին կամացուկ մը զարնելով՝ Թրքէն լեզուաւ կ'ըսէ. «Պրաւօ, պիղիմ գալֆա» չէ՛մ եւաբար, չէ՛մ եւաբար, չէ՛մ երգար:

Կրնաք հասկնալ հարկաւ թուրքին հասցէին ուղղուած այն խորիմաստ խօսքին նշանակութիւնը: . . .

«ՇԷՄ ԵԱԲԱՐ, ՇԷՄ ԵԵԳԱՐ, ՇԷՄ ԵԱԳԱՐ» X

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Ժ Ա Մ

Պ ա շ տ օ ն ա կ ամ Զ ե կ ո յ ց

Ուշաք—Ձէտիս ճակատին վրայ արձակող թնամի կարկոր ուժեղ մեր հակադարձակումով պորտուքեան մտնուած կը նահանջեն:

Թրքական 12րդ զօրաբանակը հրամանատարութեամբ Ֆահրէտտին պէշի, Պանաթի մօտ կատարուէին դիմադրած է, բայց մեր վաշտերուն եռանդին առջեւ խորտակուած փախուստի դիմած է անկան կերպով զէպի Թուրք—Պուշար, Ուշաքէն 80 քիլօմէթ արեւելք Աֆիոն—Գոնհիսար երկաթուղին վրայ:

Միեւնոյն վիճակը վերապահուած էր թշնամի ձախ թեւին ալ, որ Ձէտիսէն սկսեալ կը հետապնդուի զէպի Քէօթանա:

Իշնամի կորուստները ծանր են:

Մեծ թիւով գերի բռնեցինք, որոնց մէջ զանաւոր նաեւ սպաներ: Բազմաթիւ դիակներ կը ծածկեն Պանաթի հեղեղները, որոնցմէ 400ը թաղուած են:

Գրաւեցինք 5 թնդանօթ 1 քաղաքային օմօպիլ և մեծ քանակութեամբ հրետանիի և հետեակի աւարներ:

Մեր կորուստները բազմաթափար թիւի: Դեր-Գնդապետ Վուհա վիւրաւորուած է:

Ու պալկոյտի պես
ՉՕՐ. Թ. ԲԱՆԿԱԼՈՍ

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

«Թան»ի Պրիւքսէլի թղթակիցը հետեւեալը գրէ իր թերթին.—

Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովը իր առին նիստը գումարեց, Օրակարգի անցած խնդիրներու մէջ կար նաեւ Հայաստանի ապագայի կազմութիւնը: Յայտնի է թէ Գերագոյն ժողովը էր որ պիտի լէր Հայաստանի վիճակը և ինչպէս որ վերստին բանակցութիւններուն միջին որոշուած էր, այս երկիրը իր ազատութեան մէջ պիտի առաջնորդուէր խնակալ մեծ պետութեան մը կողմէ: Եւ որովհետեւ խնամակալութեան բեռնափառանց ծանր է ժողովը չէր յաջողած այդ պաշտօնը ստանձնող խնամակալութեան մը գտնել:

Այն ատեն է որ դաշնակիցներու Գերագոյն ժողովը 1920 Մարտ 12ին, դիմած է Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի թէ արդիւրեւ տրամադրի չէր իր հետ բաժնելու այդ նոր պետութեան ապագայութիւնը: Ապրիլ 11ին, Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովը պատասխանէ, թէ Հայաստանի ամբողջական ազատագրութիւնը պէտք էր օգնութիւն տալ բոլորնալ քաղաքակիրթ աշխարհին և թէ այս նպատակին հասնելու համար, պէտք էր որ քաղաքակիրթ պետութիւն մը ընդունէր անոր նամակալութիւնը, Ազգերու

Դաշնակցութեան առաջնորդութեամբ Հայերը այս որոշումէն զոհ պիտի ըլլային որովհետեւ ան առիթ պիտի ըլլար զիրոնք դէպի աւելի լաւ տանելու, հայթաթեալ զինուորական միջոցները՝ հողամասը գրաւելու և սահմանները պահպանելու համար (Ասկէ զատ պէտք պիտի ըլլար տնտեսական խելական օժանդակութիւն մը ընծառել անոր հողոր այս փոխադրած օգնութեան միջոցները պիտի բաժնուէին պետութեանց միջեւ և այն առէն կարելի պիտի ըլլար այս պայմաններուն մէջ ինտամակալ պետութիւն մը գտնել:

Ապրիլ 26ին Գեղարքոյն ժողովը տեղեկացուց Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին թէ զիմած ըլլալով նախագահ Ռաբիճի Միտոցիալ-Նահանգաց Ծերակոյտը մերժած էր խնամակալութիւնը 31 Մայիսին Միեւնոյն առեն Հայաստան՝ օգոստոս 6ի Սէվրի գաշնագրով տնկալ պետութիւն կը հռչակուէր, և կը խնդրէր 25 Սեպտեմբեր ընդունել Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ Ազգերու Դաշնակցութիւնը Սեպտ. 20ին կը հարցնէր Գեղարքոյն ժողովին թէ փափաքող էր որ Հայաստանի խնդիրը ենթարկուէր 25 Նոյեմբերին զումար. ունելիք ընդհ. ժողովին, անոր տալու համար տնտեսական անհրաժեշտ օգնութիւնը Արեւելեան Կոնգրէսին կարելի չէ Հայաստանը ընդունել Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ, մինչեւ որ պետութիւն մը չստանձնէ անոր ինտամակալութիւնը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶՈՐԱԿՈՂԸ

Պօլսէն կը հաղորդեն թէ ամբողջ Հայաստանի մէջ զօրահաւաքութիւնը դադարած է: 52 տարեկան կամաւորներ անցած են զբռնի տակ: Պօլսոյ Բրիտ. Բարձր Պոլիսէրը մեկնած է Հայկական ռազմաճակատը, Հայաստանի զօրքերու սպարապետ Զօր. Նազարբէկեանի հետ խորհրդակցելու համար: Հայկական դահլիճին բոլոր անգամները բոցի վարչապետէն, կը գտնուին ճակատին վրայ, խրախուսելով զօրքերը որոնք խանդավառութեամբ լեցուն են:

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Իտալական «Թէմթ» թերթը կը գրէ թէ, Ազգերու Դաշնակցութիւնը իտալոյ առաջարկած է Հայաստանի մանտան:

ԿՈՒՆԱՐԻՍ ԵՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Մ. Կունարիս «Բաթմէրին» թղթակցին յայտնած է թէ, ինք երբէք չպիտի զբաղի գահու յաջորդութեան խնդրով: Քանի որ ժողովուրդը միայն իր բաւուրը ունի ընտրել իր վիճակագիրը:

ՖԻՆԱՆՍԻ ԱԶԱՏ ՔԱՂԱՔ

Անպէս կերեւի թէ, Իտալիա և Սերպիա պիտի համաձայնին, ֆինանսէն ազատ քաղաք հռչակելու համար, ինչպէս նաեւ Զարան:

ՊՈԼՍՈՆ ԵՒ ԷՆԿԻՐԻԻ ՄԻՋԵԻ

ԲԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դաշնակցները, չուզելով հաւանական ծախողութեան մը հանդէպ գլուխուել, մերժած են, իրենց պատուիրակները ընկերացնել թրքական այն յանձնախումբին, որ հաւանականաբար Մարաշիստ Իզզէթ բաշաի նախագահութեան տակ Էնկիւրի պիտի երթայ Գէմալի հետ բանակցելու համար: Ազգայնական շրջանակները կը յայտնեն թէ, Հայաստանի դէմ քեմալականներու յաջողութեան հետեւանքով, յանձնախումբը ծախողութեան պիտի ենթարկուի իր պաշտօնին մէջ, եթէ կողորոշի նոր կառավարութեան իրեն ծրագիր չի պարտադրէ, Սէվրի գաշնագրին բարեփոխութեան աշխատել: Թէվֆիկ բաշա վերջնականապէս ընդունած է կազմել գահիճը, գաշնակց Բարձրօմիսէրինը հետ համաձայնած ըլլալով, Անատոլիոյ մէջ իր բանակի ընթացքի ծրագրին մասին:

Մ. ԹԱՔԷ ԵՕԱՆԷՍԻՍԻ ԼՈՆՏՏՈՆԻ ՄԷՋ

Մ. Թաքէ Եօանէսէս Գաշնած է Մ. Լոյտ Զօրճի հետ, Տոմիլիկ Սթրիթի մէջ, ուսկից վերջ տեսակցութիւն մը ունեցած է որ տեւած է՝ զրեթէ 1 1/2 ժամ և որտե միջոցին զբաղած են, Ռուսիոյ, Փոքր-Համաձայնութեան կազմութեան, Պեսարապիոյ և Անկլո-Ռուսիոյ յարաբերութեան հարցերով:

«Տէյլի Թէլեգրաֆ» թերթի տեղեկագրի համաձայն, Ռուսիոյ նախարարը յայտարարած է թէ փոքր պետութիւնները Համաձայնական պետութեանց հետ իրենց յարաբերութիւններուն մէջ, զանոնք պէտք է նկատեն իրեն կազմող տարրերը անբաժանելի ամբողջութեան մը: Մ. Լոյտ Զօրճ ալ հաստատած է ասիկա և վայրկեան մը կորովի կերպով յայտնած է թէ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջև համաձայնութիւնը անջնջելի է: Մ. Եօանէսէս պիտի տեսնուի նաեւ Լօրտ Գըրզընի հետ, միեւնոյն խնդիրներուն վրայ:

ՍԱՐԱՍԿ ՄՈՍԿՈՒՍԻ ՄԷՋ

Մոսկուայէն Հէլսինկիֆօրի ճամբով կը տեղեկացնեն թէ, ներքին ըմբոստութիւններու օտեղծած նոր կացութեան պատճառաւ, Սովիէթ կառավարութիւնը ստիպուած է պաշարման վիճակ յայտարարել Մոսկուայի մէջ:

Բազմաթիւ կապիւններն ձերբակալուած են: Լէնինի մէջ շրջաբերականը կը յայտարարէ թէ, ամեն հակադիմադրական շարժում արեւան մէջ պիտի խեղդուի:

«Իզվէսթիա» Լէնինի մէջ թղթակցութիւնը կը հրատարակէ. — Սովիէթական Ռուսիոյ թիկաւորը հաւատարմ է թէ Պօլսէվիկները ամենածանր տագնապ մը անցնելու վրայ է, մասնաւորաբար օնդակալական կացութեան հետեւանքով:

Զօրաբանակներու ընդհանուր հրամանատարութիւնը յանձնուած է Տիեզրաբի:

Բրակաւն առնուած տեղեկութիւններու համաձայն, Բէրէնսքի մեկնած է զէպի վարչապետ, ուր պիտի հաստատէ իր ընդհ. բանակապետին: Յայտնած է թէ ինք ձեռք կ'առնէ առաջնորդութիւնը այն խաչակրութեան, որ Պօլսէվիկները պիտի փճացնէ:

ԻՏԱԼԱՅԻ ԱՆԻՇԵՍԱԿԱՆՆԵՐԸ

Իտալական իշխանութիւնները, կորովի կերպով կը շարունակեն իրենց խաղաղութիւնները անիշխանական դաւադրութեան մասին: «Թրիպուա» կիմանայ թէ, քանի մը օր առաջ Մալաթէսթաի գրասենեակին մէջ խաղաղութեան մը միջոցին, ռուսիկները ձեռք անցուցած է վաւերագրութիւններ և կարեւոր քանակութեամբ գրաւը Միեւնոյն տեղեկութիւնները համաձայն, այս դումարները հայթայթուած են, պօլսէվիկներու կողմէ իտալացի անիշխանականներու զրկուած նպաստով:

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պրիւքսէն կը տեղեկացնեն թէ Պիւլիպայի ներկայացուցիչը Մ. Հէյման, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին նիստը բանալով, յայտնած է այն խոր դիտարկութիւնը՝ որով համակուած է ժողովը հելլէն թագաւորին մահուան առթիւ, և խնդրած է Մ. Գալաթամուսէն իրենց ցաւակցութիւններուն թարգմանի ըլլալ Մ. Վէնիզէլոսի մօտ:

Յետոյ Մ. Հէյման խանգավառ խօսքերով արտայայտուած է Մ. Լէօն Պաւլուսի մօտին, զոր նկատած է իբրեւ միջազգային արդարութեան առաջնորդ:

Ի վերջոյ Պիւլիպայի պատուիրակը հաղորդած է թէ Հայաստան, Բէմալական յարձակողականին դէմ կող մը ուղղած է ժողովին: Այս վերջապէսով ան գիտած է նաեւ թէ Սէվրի գաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները պարտաւոր էին անոր կատարելով զօրագրութեան վրայ հսկել: Մ. Հէյման հաւատարմ է որ Ազգերու Դաշնակցութիւնը պարտաւոր է օժանդակել Հայկ. երիտասարդ Հանրապետութեան, ապահովելու համար անոր ապագան իսլամական նոր մեքենայութիւններու դէմ:

ՓՐԱՆՍ ԵՒՆՈՒՅԱԳԻՐ ՄԸ

«Բըթի Բարդիէն» կը գրէ թէ Վերսալիի գաշնագրին 18րդ յօդուածով նախատեսուած հատուցումներէն Անգլիոյ հրաժարած ըլլալու որոշման ի պատասխան Ֆրանսա ծանուցագրով մը Բրիտանական կառավարութեան իմացուցած է որ 19րդ յօդուածը՝ ըստ իրեն պէտք է զօրագրութիւն անփոփոխ կերպով և թէ Անգլիա իրաւունք չունի ասկէ հրաժարելու:

Մասնաւորաբար պատասխանելով Մ. Զէմարէյի մէջ բերած փաստերուն ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ՝ Վերսալիի մէջ գաշնագրին ստորագրուելէն ի վեր որոշուած է գաշնակցներէն իւրաւանջիւրը տեսնու. հատուցումէն հրաժարելու արտօնող տրամադրութիւնը ջնջել էր, Ֆրանսէթօրթի միջադէպին և այն որոշման հետեւանքով, որով առանց գաշնակցներու միջև կանխաւ համաձայնելու, Գեղարքոյն նկատմամբ զրեթերին չպիտի կրնային փոխել Համաձայնական Պետութիւններէն իւրաքանչիւրը:

Աժմաւ Հալաս կ'իմանայ թէ այս ծանուցագիրը դեռ չէ ուղղուած բրիտանական կառավարութեան, որովհետեւ Լոնտոնի Ֆրանս. դեսպանը հրամայ ստացած էր միայն ատոր նիւթը տեղեկացնել կառավարութեան:

Մ. Եօյ Զօրճ վերջերս կ'սպասուի Բարիդ, ուր Մ. Լէյկի հետ պիտի քննեն երկու երկիրներու միջև անհամաձայնութիւնները հարթելու միջոցները:

ՓՐԱՆՍ. Բ. ԳՕՄԻՍԷՐԸ ՎՐԱՆԿԷԼԻ ՄՕՏ

Սեպտեմբերէն առնուած հեռագիր մը կը հաղորդէ:

«Հոկտ. 20ին, Զօր Վրանկէլ ընդունած է Ֆրանսացի բարձր Գոմիսէրը հարաւային Ռուսիոյ մօտ:

Իր ճառին մէջ, Կոմս Մարթէլ յայտարարած է թէ, Ֆրանսա երբեք չպիտի մոռնայ այն ծառայութիւնը զոր հատուց Ռուսիա պատերազմի սկզբնաւորութեան և թէ ան որոշած է բարոյապէս ու կարեւորութեան սահմաններուն մէջ իւր թապէս օգնել հորաւել կառավարութեան:

«Միեւնոյն օրը Զօր. Վրանկէլ այցելած է Գոմիսէրին «Լը Բրովան» զօրահաւորին մէջ և Կոմս Մարթէլ փոխադրած այցելութեան գտնած:

ԿԱՐԵՒՈՐ

Հ. Կ. Պաշի Իզմիրի Մասնաճիւղին ի նպատակ տեղի ունենալիք համաթղթի մէջ Քոթաբուլ նոտիալատութիւնը, անձրեկի պատճառով յետաձգուած է:

Այս նոտիալատութեան իրենց թանկագին օժանդակութիւնը խոստացող բոլոր ազգային մարմինները, ինչպէս նաեւ անհիւնները, օրիորդները ու պարտները՝ երբ օրը բացուի և այս նպատակին համար որոշուելիք օրէն 24 ժամ խոսալ պիտի ստանան իրենց տրամագրուած տուփերը և կարակիցները:

Կազմակերպիչ [Յանձնաժողով (ԿԻԿ)]

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳ. ՀԻՄՆԵՒԱՆՈՑԻ. — Պ. Արամ Տէտէնան (Բարիդ) իր հիւանդութեան պատճառով առթիւ 500 ֆրանք, Տօթ. Գրիգոր Էստէմիլիան (Մէնէմէն) իր վաղամեղի քրոջ Տիկին Սրբուհի Փէշտիմալճեանի մահուան տարեդարձին առթիւ 500 զրչ:

ՀՈԳ. ՈՐԲ. ԸՆԿ. Պ. Մկրտիչ Մարկոսեան 10 քաչ սիւն, 10 ք. ծաւալ իր օրգոյն տօնախմբութեան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Այս իզմիր գտնուող Այնթապի Պէթեար Մանուկի Զօրիկի օրգոյն կիւնը՝ Տիկին Վարաէ կը փնտրէ իր երեք զաւակները Գրիգոր, Մեհտիս, Կարիճ, որոնք Ատանա կը գտնուին եղբոր Լուր ունեցողներէ կը խնդրուի տեղեկացնել իզմիր Ազգ. Առաջնորդանուն:

ՊԱՇՏՈՆ ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Բաշ ծանօթ Հայերէն և Թուրքերէն լեզուներու և բուական հմուտ Ֆրանսերէն լեզուի և խորապէս գիտակ տոմարակալութեան և կրկնատոմարի, պաշտօն մը կը փնտրեմ վաճառատան մը մէջ:

Փափաքողը կրնան գիտել խմբագրատուն:

ՔԱՌԻՉՈՒԷ ԱՆԻՆԵՐ ԵՒ

ՓՈԽՆՈՐԴ ՀԱՏՈՒԱՄԵՐ ՕԹՕՕՊԵԼՆԵՐՈՒ ԵՒ ՔԱՄԻՆԵՐՈՒ

ՅՕՐՏ
ԿԸ ԳՏՆՈՒՆ
ՏԻԱՐՔ ԼԱՆ ՌԷՃԺՈ ԵՒ ԸՆԿ.
ՔԱՐԱՔ Թ. 28

Ե Կ Ա Ծ Ե Ն

ԵԼԵՔՏՐՈԿԱՆ ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ ԵՒ ԲԻԼԵՐ

Ինչպէս հոգ կ'ընէք թէ փողոցները չեկտտ են ու մութ, թէ ջուրերու մէջ կոխելով ոտքերիդ կը թրջուի ու կը հիւանդանաք, գիմեցէք իսկոյն, Առաջնորդարանի դրան դէմը:

ԶԱՐԵՂ ԳԵՈՐԳԵԱՆԻ

ու մէյմէկ գրգռելի ելեքտրական ԼԱՊՏԵՐ գնեցէք ձեզի նոր Բիլ երով՝ որոնք նոր ժամանած են:

Նոյն վաճառատան մէջ պիտի գտնէք նաեւ ճաշկաւար, ու աժան արդու զարդի առարկաներ, եւրոպական Շապիկներ, Գուլպաներ, Փանելաներ, ՀովաՆոցներ, Մուշամպաներ և այլն և այլն:

ԽՈՍՏ ԴԻԻՐԱՄԱՏՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՀԱՅՐԵՆԱՄԵՐՆԵՐՈՒՆ...

ՓԱՓԱՔԱՆՇԱԿՆԵՐՈՒՆ...

ԻՆԱՅՈՂԱՄԵՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ...

ՍԱՍՆԱԻՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ

«ԱՅԼԻԿԱՆ» ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԸ ՄԻՆԵՐ

ՈՐՈՒՆ ԹԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՆՈՒՐԱՆԱԼԻ ԵՆ

Փայտեղ և արծաթե

Կ. Պօլսոյ Միջոյն Եփրատի և Ընկ. տեղադրում Դաշնակապետության

ՏԵՍԱՐ ԳՐԻԳՈՐ ՊԻՆԵԱԹԵԱՆ

Հայոց հիւանդանոցի փողոց թիւ 4

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ

Ա. ԱՐԻՆՈՒՑՈՒՅՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

132 Ֆրանկո-Պոլսոյ

ՍՊԱՍԵՅԷՔ

ՔԱՆԻՍԸ ՕՐԵՆ

Անոնք որ կուզեն նպաստել յաւանական ճարտարարուեստին թող դիմեն Երոյնիչեալ վաճառատունը:

ԱՅՈՒՆ ԳՐԻԳՆԱՇԱՐԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՍՍՄԵՐՈՅԺ

Իր արուեստը Բարիկ կատարելապէս գործելով, երկարամեայ փորձառութեանը շնորհիւ, կատարելապէս կը գոհացնէ իրեն դիմող ամենազգուշացող յաճախորդներն իսկ. չափաւոր գիներով կը պատրաստէ բնականին յար և նման ճաշակաւոր ու դիմաց կուն տկուներ (ոսկիէ, բլաթիէ, քրօնէ և ընկ.)

Ամենասաւառիկ ցաւոյ ակունքները երեք անգամ դարձանելով վերջնականապէս կը բուժէ և կը լինցնէ:

Ուրախ օրեր կէսօրէ վերջ ժամը 3—5 ձրի ատամնահանութիւն:

Մաքրութիւն և հակաանխական միջոցներ կատարեալ:

Դիմել Գոնաքի գիմաց էվլիսապատէ պանդոկին 8—9 թիւ դարձանատունը:

ՎՊՃԱՐՈՑՈՒՆ ՈՐՈՍՏՈՒՆԵՐՈՒ

Հասած են շատ չքեղ և լաւագոյն օթմանիչներ եւրոպական զանազան գործարաններու և ի մասնաւորի

ԼԱՆՑԻՍ

Օթմանիչ մը շատ չքեղ և տոկուն: Կը ծախուին նաև կտրեքիւր քաւաչուէ անիւներ:

Ուրիշէ քիւր

Դիմել 28 թ. Կիւլ Փողոց, Պօլսոյ Մարշէի դիմաց:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՁԱՅՆԸ

Օրօշիւր Կապուկա և հասարակական Տարեկան բաժնեգին 700 դր:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Փ. — ԲԵՆԵ

Լոնտոն	447	1)40
Նիւ-Եօրք	76	3)40
Բարիկ	8	10)40
Հոնոմ	4	38)40
Աթէնք		)40
Պիլի		)40
Վիեննա		
Հաւնտա	39	20)40

Թիւրքիոյ

Անգլ. ոսկի	445	
Տօլար	123	
Ֆրանք	8	15)40
Լիր Իտալ.	4	35)40
Տրախմի		
Լէյ	2	3)40
Բուպլի	107	
Մարք	1	33)40
Գուրոն	13	40
Ոսկի	523	)40
Նաբուլէոն ոսկի	450	1)40

ԴԻՄԵՏԷՔ ԹԻՄԻԱՅԵՆ

ԱԼԵՄԻԱ ՍՐԳԱՐԵԱՆԻ

ԱՌԱՋԵԱԿԱՐԳ ՇԱՊԱԿՈՐԾ

ՀԱՅ ԵՒՐՈՊ. ՆՈՐԱՅԵՆԱԹԵԱՆՑ

Իզմիրի զօռարահաճ հասարակական սրահէն ծանօթ շապկագործ ԱԼԵՄԻԱ ԱՐԳԱՐԵԱՆ այս անգամ իր յաճախորդներէն ստացած քաջալերութեանց վրայ եւրոպ. նորագոյն ձեւով իր աթլէթիկ աւելի ճոխացուցած ըլլալով, կը հրաւիրէ բոլոր ճաշակի սիրահարները՝ Բէշիտիէ փողոց՝ Հայոց Առաջնորդարանի դիմաց իր թիւ 1 խանութը, անձամբ ապաւորելու համար եւրոպ. շապկի ամէն տեսակները օժիւքներ, փողկապներ, գիշերանոցներ վարտիկ, բիճամա, պոյ, սքառլթի շապկիներ և այլն:

Գիները Խիւս ԴԻՄԻԱՍՏԵՆԼԻ

Ճշտապահութիւն, կտրուակաւորութիւն և անթերիութիւն:

Ապարանքներ կ'ընդունուին փոքր քաջանակ և մեծաքանակ:

ԿԱՏԱՐԵԼԱՊԵՍ ԿԸ ԲԺՇԿՈՒՆ
ՖՈՐԹԻՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐՈՎ

Հիւանդանոցի Գիներ
ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ԿԵՐ. ԳԵՂԱՎԱՏԱՌԱՆՑ
77 ՃՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ. 77 ԻՋՄԻՐ
Ամէն մէկ շիշին գինն է 200 դրու
ՕՐԱԿԱՆ 6 ԴԵՂԱՀԱՏ
SOCIÉTÉ FORTINES 126 Rue la Fayette Paris

Փնտռեցէք ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ
ԳՈՆ ՄԱՐՏԷԻ ԳԻՄԱՑ Գ. ԳՕՍԹԻ ԼՐԱԳՐԱՎԱՏԱՌԻ ԽԱՆՈՒԹԸ

ԱՍՆԱՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Ուրիշ օր մը, Կիւլիթէ Այրանի լէզէն, Նախնները նպատակ ունին իրենց օպանները սպաննելու և ապատամբելու, և ուրիշ օր մը, ի՞նչ Պողոսի քահանան ի նպատակ անգղիացիներուն կ'աշխատի: Եւ որ մըն ալ, երբ Մուշեղ Արքեպիսկոպոս, ընկերացած Ֆրանսական զօրքին, կը մտնէ Մարշէ և Այնթապ, և հաշ կը բանալի ժողովուրդին, և հրահանգներ կուտայ իրենց հետեւի լք քաղաքականութեան մասին, այդ միւլնոյն սրիկան էմիլ, կը տեղեկագրէ, թէ Մուշեղ արքեպիսկոպոս ֆրանսական իշխանութեանց հակառակ արտայայտուած է: Եւ այս բոլոր սխալ, անհիմն ու խարդախուած տեղեկութիւնները ապահովաբար կրնային օգտագործուիլ Ֆրանսացիներուն կողմէն, քաղաքական նպատակներու հետեւադրման ճամբուն վրայ: Ահա այս միջոցին էր որ Ֆրանսական վարչութեան մէջ զանազան իրադեպ և վիստահելի անձաւորութիւն մը կը հաղորդէր, թէ Այնթապի վարդապետ Բաշի Գալիլի Կիւլիթէին դրամ կը ստանար:

Այս խղիւղիւրէն անջատօրէն Այնթապի վարդապետ կը հետամտէր իր գրամաշարական նպատակին, ինչ

ճամբով և ինչ միջոցներով ալ որ ըլլար: 1919 Ապրիլին, Ատանայի Ազգ. Միութիւնը գրաւող իշխանութիւնները գրած էր սա երկարաբանութեան առջեւ. «Կամ գինաթափ ընել թուրքերը և կամ գինիլ Հայերը»: Իշխանութիւնը տեղի տուաւ վերջապէս, և զինահաւաքութեան կատակերգութիւն մը նետեց մէջտեղ: Այդ պահուն հրահանգ տրուեցաւ Հայերուն իրենց զենքերը հաւաքել Առաջնորդարան, անկէ յանձնուելու համար ուր որ անկէ Առաջնորդան տեսնուեցաւ որ Այնթապի վարդապետի հակառակեան յանձնուած զէնքերէն մաս մը կը պակսէր: Եւ օրեր վերջ միայն հաստատուեցաւ, թէ անոնք վերցուած, և ծախուած էին:...

Օգոստոսին Եփրատի Որբանա. մին կողմէն Ատանա կը հասնէր Պ. Յակոբ Ազգաւոր, որբանոցներու կազմակերպութեան իջրորդութիւնը կ'ընէր: Միութեան հետ, և կըստպատի Գեորգ վարդապետի նախադասութեամբ մարմին մը կազմել Որբանոցին համար: Բոլոր անոնք որ քիչ մը հետաքրքրուեցան Որբանոցով, տեսան թէ Գեորգ վարդապետ Որբանոցը վերածեց տեսակ մը անձնական ճաշարանի: Ամէն կիրակի հոն վազեց յղիւնալու համար շուքաններով, գարեջրերով և փաթկաններով, երբ

անդին որբերը սոխ մը չէին գտնել իրենց տրուած հացին հետ: Որբանոցի Ներքին տեսուչ Պատ. Գաւազան պիտի կրնայ շատ բան պատմել այս մասին:

Վարդապետը չ'ընթացաւ նոյն իսկ կաշառակերութիւններու մէջ, մէկէն պակաս մը, միւսէն ոսկի չ'ընթացաւ հանջելով, որպէս զի միջնորդէր այդ մարդիկները մէկ մէկ պաշտօնի կոչելու համար: Եւ ամէն անգամուն, երբ Վիլիկիայթերթը կամ Ուրիշիւր բողոք մը կը բարձրացնէին, Հիւսիսեան պաշտօնաթերթը «Տաւրոս» էր որ կը տանձնէր վարդապետին պաշտպանողականը, քանի որ վարդապետը Հիւսիսեան կը յայտարարէր ինքզինքը (*):

Այլանեան վարդապետ շարունակեց իր ազգավնաս գործը, և մէկը եղաւ այն մարդերէն, որոնք պայքար ցային Ազգ. Միութեան դէմ: Վերջապէս Ազգ. Միութեան վերակազմութեան Գաւ. Գաւի որ այդ վերակազմութեան տեղի կուենար կաթողիկոսին նախադասութեան տակ և իր գործակալ

ցութեամբ, պէտք էր որ թողուր իր թաղուն և զգուշի գործունէութիւնը, և ապարիջ տար Ազգ. Միութեան օգտակար ընելու իր գործը: Անոր պաշտօնական կամ անպաշտօն յարաբերութիւնները կը շարունակուէին Գաւ. Պէմանի հետ, որ գիտցած էր իր խաղերուն գործիք դարձնել վարդապետը: Այլ ևս այս յարաբերութիւններուն շնորհիւ վերին վաւերիչ օրը օրին, ժամը ժամին տեղեկութիւն կուենար Ազգ. Միութեան, Առաջնորդարանի, դպրոցներու, և շուկային մէջ խոստածներուն, անշուշտ վարդապետը և իր արքանակները բան մը պիտի չ'անհիւսնէին: Եւ մէն ինչ ըսէին կամ ներկայացնէին իրենց իսկութեանը մէջ, որովհետեւ պէտք է խոստովանիլ, թէ տեսակետի տարբերութիւններ գոյութիւն ունենալով հանգրծ Ազգ. Միութեան և գրաւող իշխանութեան միջեւ, չ'կար Հայ մը որ Ֆրանսապետութեան հակառակ մտածուած մը կամ ընթացք մը ունենար:

(Շարունակել)

ՀԱՅ ՁԱՅՆ

Տէր և Տնօրէն. — Ս. Կէպէլիւան
Բաժնեգին տարեկան 800
Հասցէ փոստարկ 62 Ատանա

(*) Ուրախ ենք որ Տաւրոսի խմբագիր Պ. Խանդատեան կը յայտարարէր հոս, թէ ինք խաբուած էր, թէ վարդապետը գաւազնորդ մըն է, և քանի մը ամիսէ ի վեր կ'աշխատէր կուսակցութեան կողմէն: